Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXIX. Число 249. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 25. жовтня, 1921. VOL. XXIX. No. 249. Jersey City, N. J., Tuesday, October 25, 1921. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК УЖЕ ПОЧАВСЯ

РОБІТНИКИ ЗЕЛІЗНИЦІ В ТЕКСАС ВИХОДЯТЬ НА СТРАЙК, ЯК БУЛО ЗАПОВІДЖЕНО.

ДАЛАС, Тексас, 22. жовтня. — Як було заповіджено в заяві головних урядників пятьох великих зелізничих юній, страйк на зелізниці Інтернешенем енд Грейт Норден почався нині.

З ріжних місцевостий доносять про ріжні числа страйкарів. Страйкарі покинули працю зовсім спокійно, як се радили їм головні уряди юній. Наслідком страйку не йшло богато тягарових та особових поїздів. Зелізничі заряди уставили здовж зелізниці сторожі, щоби стерегли тору, хоч йому не грозить ніяка небезпека. Всі сторожі узброєні.

Заряд зелізниці заявляє, що він буде старатися наймити страйколомів та провадити ними поїзди, однак не сподіється, що вспіє привернути рух поїздів до двох днів.

ЮНІЙНІ УРЯДНИКИ КАЖУТЬ, ЩО РОБІТНИКИ БУДУТЬ СТРАЙКУВАТИ БЕЗ ОГЛЯДУ НА ТЕ, ЯКІ ЗАРЯДЖЕННЯ ПОРОБИТЬ ЗЕЛІЗНИЧА РАДА.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 22. жовтня. — Ворен Стовн, предсідатель юнії машиністів на зелізницях, відбув по своїм повороті з Шікаго конференцію з предсідателями других юній, що заряджували страйк на кінець сього місяця, а по конференції видав заяву, що зелізничі робітники вийдуть на страйк без огляду на те, що Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав зарядить в межичасі від тепер до 30. жовтня.

Стовн заявляє, що він говорить на основі телеграфічних донесень, які юнії дістали від своїх урядників по цілому краю.

СПРАВА СТРАЙКУ „ДЛЯ СИМПАТІЇ" ДЛЯ ПЯТЬОХ ВЕЛИКИХ ЗЕЛІЗНИЧИХ ЮНІЙ.

ШІКАГО, 22. жовтня. — Питанне, чи робітники других зелізничих юній будуть страйкувати для симпатії з робітниками пятьох великих юній, що уже викликали страйк на 30. сього місяця, ще не порішене.

Сі робітники зорганізовані на загал в 11 великих юній. З них один вагаються приступати до страйку, другі знов хочуть прилучитися до нього. Так, приміром, юнія телеграфістів, до котрої належить понад 75 тисяч зелізничих телеграфістів, заявила свою готовість вийти на страйк разом з пятьма великими юніями зелізничих робітників. В понеділок має запасти рішення щодо політики юнії зелізничих офісових робітників; їх юнія має 350,000 членів. Богато юній жде на рішенне конференції межи зелізничими зарядчиками та представниками пятьох великих юній, що має відбутися перед Зелізничою Робітничою Радою. Декотрі юнії виразно противляться страйкови зі симпатії, а в декотрих урядники не хочуть допустити до страйку без огляду на те, що думає про страйк загал членів.

АМЕРИКА ЗАВЕРНЕ ЧАСТИНУ СВОЇХ ВІЙСК ЗНАД РЕНУ.

ВАШИНГТОН, 22. жовтня. — Як подає до відома департамент війни, Злучені Держави постановили відкликати знад Рену в Німеччині коло 8.000 своїх жовнірів, що там становлять частину аліантської окупаційної армії. Решта, себто коло 5.600 жовнірів, останеться далі, покищо не відомо, доки.

ПЕРША ЗАЯВА УРЯДУ ПРО ПОЛІТИКУ СУПРОТИ РОБІТНИКІВ ПРОТИВНА ЮНІЯМ.

ВАШІНГТОН, 22. жовтня. — Секретар війни Вікс видав нині урядову заяву про політику, якої на будуче буде держатися американський уряд в окрузі Панамського Каналу.

Міністер каже, що уряд буде зміряти до зменчення, о скілько можливо, коштів адміністрації сього округа. В тій цілі уряд думає наймати робітників до праці без огляду на те, чи вони належуть до юнії, чи ні. Уряд буде пертрактувати з робітничими комітетами, котрі будуть представляти робітників так юнійних, як неюнійних.

Свого часу двох високих американських військових урядників зробило таку пропозицію американському урядови, і ся пропозиція зараз викликала остру опозицію зі сторони американських робітничих юній. С. Гомперс, предсідатель Американської Федерації Праці, тоді вніс був публичний протест проти сього. З уряду була вийшла неофіціяльна заява, що пропозиція генералів лише їх погляд, урядом зовсім не одобрений.

ЮНІЯ ЗЕЛІЗНИЧИХ КАНЦЕЛЯРИЙНИХ РОБІТНИКІВ НЕ ХОЧЕ БРАТИ УЧАСТИ В СТРАЙКУ.

ШІКАГО, 23. жовтня. — Юнія зелізничих та корабельних канцелярийних урядників, та тягарових робітників (Брадерґуд оф Рейлвей енд Стімшип Клеркс, Фрей Гендлерс, Експрес енд Стейшен Емплойс) видала заяву, що більшість її членів, угисло коло 346.000, заявляється проти участи в страйку, зарядженого пятьома великими зелізничими юніями.

Більшість урядників сьої юнії готова була заявитися за страйком тоді, якби пять великих юній запоручили були сій юнії, що вони будуть страйкувати так довго, аж робітники сеї юнії добудуть собі такі права та уступки, яких вони домагаються від зелізничих зарядів. З огляду на те, що пять великих юній сеї гарантії дати не могли, більшість юнії пішла против участи в страйку.

ОДИН З „БІЧНИХ ВИРОБІВ" ПРОГІБІЦІЇ.

Американський кабінет міністрів розбирав справу дуже цікавого надуживання пашпортів. Дійшли до американського уряду численні нарікання на те, що Американці з міста Сан Дієго, в стейті Каліфорнія, беруть пашпорти для виїзду на 24 години до міста Тіяхуана, в Мексико. Ціль, для якої Американці виїздять на добу до Тіяхуана, означено як недобру. Ріжні реформаторські організації в Злучених Державах протестують проти такого видавання пашпортів і домагаються від департаменту стейту здержати дальшу видачу пашпортів. Кабінет міністрів по розглиненню справи прийшов до переконання, що закон не дозваляє зборонити комусь пашпорту на 24 години з моральних причин.

Місто Тіяхуана лежить в мексиканськім стейті Доліона Каліфорнія, зараз коло американської границі. Від заведення прогібіції місто мало стати осередком перегонів, пиятики та картярства.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНОЇ

В Френкфорд коло Філадельфії случилася страшна подія, котрої основою був страх матери за долю дитини по її смерти. Жінка називається Гертруда Кайфер, має 24 роки, а терпить вона на сухоти, так що лікарі не заповідають її довшого життя, як шість місяців. Має вона малу дитину, а журба, що станеться з нею по її смерти, доводила матір до божевілля. Нарешті вона рішила забити свого мужа, щоби в той спосіб не допустити до того, щоби дитиною колись в будучности опікувалася мачуха. Оногдi, як її муж положився на ліжко проспатися, держачи дитину на руках, його жена взяла револьвер свого батька, вложила його в рот мужеви і вистрілила. З горішнього поверху дому, де вони жили, збігли зараз родичі жінки, котрі були в них в гостині. Муж, котрий видно лиш що зірвався з ліжка, розповів їм, що його збудив траскіт якогось вибуху та сморід спаленини. Зараз він почав нарікати на біль в горлі, поступив кілька кроків і впав на землю без притомности. Ніхто з присутних не знав, що за причина його обімлення. Покликано зараз поліцію та лікаря. Лікар ствердив, що його хтось пострілив в горло, і казав забрати його до шпиталю. Поліція стала допитуватися жінку і ся розказала цілу історію. Поліція арештувала її, але не могла забрати її до вязниці, бо лікар приказав взяти її не до вязниці, а до шпиталю. Її взяли до того самого шпиталю, де був її муж, але звідти її зараз випущено як безнадійно хору. Вернувши домів, женщина пробувала отроїтись якоюсь отрутою, але се їй не вдалося. Прийшла скоро лікарська поміч і її знов забрано до шпиталя, де лікарі сказали, що вона правдоподібно вийде від сього отроєння, але скоро потім умре від чахотки.

СЕЛО ПРОДАЄ СВОЮ ТЮРМУ.

Село Волден, в графстві Орендж, Ню Йорк, подає до відома, що воно готово продати свою тюрму. Як причину подає брак злочинців, яких можнаби помістити в тюрмі. Рада тростісів відбула спеціяльне засіданнє в справі недостачі мешканців тюрми і рішила, що відай на будуче не можна мати надії, щоби „відносини поправилися", і рішила продати тюрму. Суд, який мав приміщенне в тім самім будинку, буде перенесений як лише найдеться купець на вязницю.

УРЯД КОНФІСКУЄ ПРИЧАНДАЛИ ДО ВИРОБУ „МУНШАЙНУ".

Зі Ст. Луис доносять, що урядники, виконуючі закон про прогібіцію стали переводити труси в ріжних склепах, продаючих причандали до виробу всяких домашних алькогольних напитків, як солодові екстракти, хміль, ба навіть фляшки і т. п.

Урядники заявили, що подібні труси відбудуться в кількох подібних містах. Сей крок уряду поясняють загально той спосіб, що уряд хоче в сей спосіб спровокувати якийсь позов в тій справі. В такім случаю суд мавби рішати питанне, чи уряд має право се робити, і тоді уряд знавби, як на будуче поступати.

ВИДАТКИ ПОЛЬЩІ НА ЛІГУ НАРОДІВ

Комісія Ліги Народів приняла постанову, що Польща як член союзу має заплатити 387.000 франків в золоті на видатки Ліги. Ухвала ця запала в присутности і за згодою представника Польщі.

ЖИДІВСЬКИЙ ЖАРГОН В ШКОЛАХ.

Міська рада в Лодзі ухвалила ввести в міських школах жидівський жаргон, як викладову мову. Обовязує це ті народні школи, до яких ходить більшість жидівських дітей. — А у Львові зноситься в міських школах науку української мови! Та в Лодзі „що іннего", а у Львові „що іннего".

ЖИДІВСЬКА ЕМІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ.

По відомостям Міністерства Жидівських справ Уряду У. Н. Р. кількість Жидів еміґрувавших в останній час з України до Польщі на 1 липня виносила понад 20.000 душ, а до Румунії до 50.000.

ПЕРЕГОВОРИ СОВІТСЬКОЇ УКРАЇНИ З РУМУНІЄЮ

Не що давно розпочались, як подають большевицькі газети переговори між Сов. Україною та Румунією, в справі військового забезпечення та управлення корабельної їзди та рибальства.

З боку Румунії в перегорах бере участь Папіонов; російсько-українську делегацію заступає Яковлів (колишний член партії „Боротьбистів" та діяльний співробітник київської Ч. К.). Румунська делегація підчас переговорів кілька разів пробувала порушити питання територіяльних границь між Румунією і Радянською Україною. Українська делегація рішуче відкидала порушування сього питання, бо питання розграничення не лежить в компетенції делегації, се питання буде вирішуватися на конференції у Варшаві, яка має незадовго відбутися. Звернено було увагу на справу Дністра. Т. Яковлів підпав пропозицію, яка домагалася заборони та перебування військових кораблів на Лимані. Розширить сю заборону домагаються на всякі озброєні водні мотори. Теper умовилися, що на Лимані можуть бути озброєні водні мотори 20 тонів. Яковлів домагався заборонити перебування кораблів більше 20 тонів.

Після довгої дискусії принялися російсько-українські пропозиції про заборону перебувати озброєним кораблям на Лимані.

На дальших засіданнях вирішили питання побережної смуги Чорного Моря й Лиману. Переговори продовжуються.

СОВІТСЬКІ „ЗАГОВОРИ".

Одеські совітські газети повідомляють, що в Харківській військовій окрузі розкрито 12 тайних організацій, при чому пригорорено до ріжних кар 380 чоловік.

Викито також „заговори" в Орлі, Мелітополі, Київі і Курськові. В Бесарабському прикордонному районі ліквідована спроба, навизать зносини з Румунами для провокування нападу Румунів.

НАПАД БАНДИТІВ ПІД ЛЬВОВОМ.

Дня 28. м. м. повертав купець Фінклер в другим купцем з Перемишлян до Львова. Коло Винник напало на них кілька бандитів і ранивши тяжко в голову обох купців, забрали 30 тисяч марок, після чого скрилися в лісах.

НА УГОРЩИНУ ПРИЛЕТІВ КАРОЛЬ ГАБСБУРГ З ЖІНКОЮ ЗИТОЮ

ВИБИРАЮТЬСЯ ДО ПОХОДУ НА БУДАПЕШТ, ЩОБ ВІДЗИСКАТИ УГОРСЬКУ КОРОЛІВСЬКУ КОРОНУ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 22. жовтня. — В пятницю рано, дня 21. с. м., прилетів літаком на територію Угорщини, в Бурґенлянді, бувший австрійський цісар і угорський король, Кароль Габсбург разом з жінкою Зитою.

Вони відлетіли з міста Цуриху в Швайцарії, в четвер, а висіли в Оденбургу, в пятницю ранком.

Відтам удався він до міста Рааб, де зібралось вірного йому 12.000 війська, яке готове разом з ним машерувати на Будапешт. В Рааб утворено вже нове угорське правительство і зібрались приклонники короля Кароля.

Кажуть, що сим разом Кароль має надію здобути престол, бо ніби мав дістати запевнення від Румунії і Сербії, що не будуть проти нього воювати.

Кароль має також приклонників в Чехословаччині, Австрії і Хорватії, котрі його заохочували до походу на Будапешт.

18,000 ФРАНЦУСЬКОГО ВІЙСКА СТЕРЕЖЕ АМЕРИКАНСЬКУ АМБАСАДУ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ, 22. жовтня. — Французьке правительство видало сьогодня розпорядок міністерству внутрішних справ, щоби не допустило до жадних соціялистичних демонстрацій перед американською амбасадою в Парижі.

Міністерство війни дало до розпорядимости міністерства внутрішних справ 18.000 війска для удержання порядку і спинення демонстрації перед американською амбасадою.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ЗІРВАННЄ БРИТІЙСЬКО-ІРЛЯНДСЬКИХ МИРОВИХ ПЕРЕГОВОРІВ.

ЛОНДОН, 22. жовтня. — В тутешних політичних кругах заявляють, що на понеділковій сесії британська делегація зажадає від Ірляндської вияснення заяви Де Валери до папи римського, в якій він сказав, що Ірляндія є самостійною державою і не є обовязана до підданства британському королеви. Ірляндська делегація мала би виснити, чи вона стоїть теж на сьому становищі. Якби вона потвердила се питанне, то тимсамим переговори були би зірвані, бо метою переговорів є розширити права Ірляндії до спілки в британській імперії, але не до повної самстійности.

ЗАГОВІРНИКИ УБИЛИ БОЛГАРСЬКОГО МІНІСТРА ВІЙНИ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 22. жовтня. — Нині убито Олександра Димітрієва, болгарського міністра війни, коли він їхав самоходом недалеко Кестенділа, 43 милі від Софії. Згинув також повізник (шофер) і двох товаришів вміністра, що їхали разом з ним.

УСТУПЛЕННЄ НІМЕЦЬКОГО КАНЦЛЕРА.

БЕРЛІН, 23. жовтня. — Німецький канцлер, др. Вірт, уступив наслідком некорисного для Німеччини вирішення справи Горішнього Шлеска.

ВАРШАВА-ХАРКІВ.

БЕРЛІН, 7. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). Дня 5. жовтня виїхало з Варшави до Харкова польське посольство для Радянської України. На чолі посольства стоїть Пулавський, який має титул повіреного в справах. Польським генеральним консулем у Харкові є призначений Хорват — досить темна фігура. Ціле польське посольство складається з 40 осіб.

СОВІТСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 7. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — До Берліну прибуло посольство Совітської України для Німеччини.

На чолі посольства стоїть інжинер Аусем, який був комісаром фінансів у першім большевицькім правительстві на Україні. Чи Аусем є справді інженер чи то він тільки так себе називає, щоб користуватись більшою повагою в Німеччині — се невідомо; кажуть зрештою, що Аусем був прикащиком у Київі на Подолі. Національність Аусема також трудно встановити: одні кажуть — обрусілий Німець, другі кажуть — Жид; в кождім разі Українцем він і сам себе не називає.

Разом з Аусеном прибув Калюжний, якого досі вважали кандидатом на посла. Яко природний Українець, Калюжний дістав тільки місце радника.

Офіціяльного визнання з боку німецького уряду совітсько-українське посольство не дістало. Воно офіціяльно вважається тільки комісією для вимін полонених між Україною та Німеччиною.

ПРИЇЗД Д-Р БІБЕРОВИЧА.

БЕРЛІН, 7. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — Сюди прибув др. Біберович, призначений до Німеччини представником уряду Зах.-Укр. Нар. Республіки на місце д-ра Евгена Левицького, який вже виїхав до Праги, щоб перебрати там справи посольства ЗУНР, у Чехословаччині від дотеперішнього посла проф. Ст. Смаль-Стоцького.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В ЛАПАХ У ПОЛЬСЬКИХ КАТІВ.

Дальші подробиці в справі замаху Федака. — Нові арештовання і ревізії. — Слідство. — Промова Дашинського. — Польська і француська преса.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Переполох, який счинився в польських кругах у звязку з замахом Федака, не минувся ще й досі й не скоро минеться.

До арештованого Федака й досі нікого з близьких не допускають; стан його здоровля дуже тяжкий, хоч небезпеки для його життя поки-що немає.

У супереч звісткам, неби-то поліція звільнила тих цілком непричетних до справи Українців, яких арештовано в звязку з замахом Федака, тепер виясняється, що ВСІ ТІ ОСОБИ ЩЕ ДОНИНІ СИДЯТЬ В АРЕШТІ.

ЩО ДНЯ ПЕРЕВОДЯТЬСЯ НОВІ АРЕШТИ. Між иншими, арештовано М. Білецького й кількох осіб у краківськім повіті, в тім числі студента празького університету, Українця чеського підданства.

Нові ревізії переведено в мешканнях проф. Лушпинського та механіка Кунашевича.

Акти про замах Федака поліція вже переслала до карного суду. „Ґазета Цодзєнна" запевняє, ніби слідство вже встановило, що замах доконано на большевицькім ґрунті (!) й що незабаром можна очікувати ріжних сензацій. Та сама часопись повідомляє, ніби-то в краківськім повіті арештовання серед Українців дали змогу натрапити на нитку большевицької змови. Ясна річ, що ці брехні роспускаються навмисне для того, щоб скомпромітувати Федака й його патріотичний вчинок. Зрештою, сами Поляки тим брехням не вірять.

Оборону Федака взяли на себе адвокати др. Евин, др. М. Левицький і др. Лев Ганкевич.

* * *

Варшавський сойм присвятив львівській траґедії досить багато уваги.

Зі всього, що з того приводу було сказано в соймі, варто зазначити промову посла Дашинського, провідника Польської Партії Соціялістичної.

— Перші дні нового уряду, — сказав Дашинський, — були збаламучені стрілом українського шаленця, який цілив у Начальника Держави, а влучив у львівського воєводу. Нема ані серед Поляків, ані серед Українців поважнійшого чинника, який схотів би ці стріли тим чи иншим способом виправдати.

Але-ж яку політику провадить наша правиця на наших східних межах? Бачимо в Східній Галичині народову орґанізацію „Страху Народову", яка поставила себе по-над урядовою владою й в непристойний спосіб загострює відносини між обома місцевими народами — відносини, які моглиб скластися для взаємного добра обох народів. Новий уряд повинен бути в силі виступити проти тої орґанізації, й тому першою умовою всякої політики ставлю заспокоєння відносин у Східній Галичині.

На глузливе запитання посла Станішкіса: „чи не треба булоб усі орґани влади в Сх. Галичині обсадити Українцями?" — Дашинський рішучо відповів:

— Певно треба, а власне тому, що там є 2 міліони Поляків на 3½ міліона Українців. Там утворилось таке становище, що одні других не зможуть зїсти, отже треба обопільно погодитися. Найпростійший розсудок каже, що наша чисельність є там поважна, але їхня чисельність є ще поважнійша, а тому треба облишити політику шпильок, політику дратування, а взятися до політики розуму, права і обєднання. Вихідною точкою для такої політики в Східній Галичині є програма автономії й ніщо инше.

Обернувшись до лав правиці, Дашинський закінчив свою промову такими пророчими словами:

— Коли ви, панове, кажете, що в Сх. Галичині нема Українців, що вони зявляються тільки тоді, коли стріляють, як написала одна з ваших ґазет: „стріляють — значить істнують"; коли ви, панове, стоїте на такій позиції, яка цілком суперечить усім нормальним людським поняттям, — то як же ви хочете, щоб з вами числилися, яко з поважним державним елементом? Будете бити себе в груди — так, як ви тепер бетеся в груди з нагоди Віленської справи, — коли дістанете одсіч закордоном, коли одна за другою падати-муть ваші політичні позиції. Тоді, під примусом необхідности, ви скажете, що й ви стоїте за справедливість. ТА БУДЕ ЗАПІЗНО!

Сам Дашинський, при всій своїй соціялістичній справедливости, не бачить чи не хоче бачити, що ВЖЕ ТЕПЕР Є ЗАПІЗНО, ЩО ВЖЕ ВІД КІЛЬКОХ РОКІВ Є ЗАПІЗНО. Між українським поглядом, що СХІДНА ГАЛИЧИНА Є СУВЕРЕННОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ДЕРЖАВОЮ, й поглядом навіть найсправедливійшого Поляка, що Галичина має право на автономію В МЕЖАХ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, порозуміння нема й не може бути. Та за всім тим цікаво почути З ПОЛЬСЬКИХ УСТ таку сувору оцінку польської політики й такі сумні пророкування для її будучих виглядів.

* * *

А Галайда, знай, гукає!...

Польські Галайди гукають собі далі: „стріляють — значить істнують"... Слідами „Ґазети Варшавскої", яка зробила сей великий винахід, пішла тепер „Ґазета Поранна", яка й собі поквапилась вилляти цебер помиїв на українське суспільство. У статті, присвяченій львівському замахови, ґазета робить спробу „розкрити світови очі" на правдиву природу Українців: світ, бачете, тої природи не знає, а „Ґазета Поранна" має в цій справі найдокладнійші відомости.

„Закордонні, ворожі до Польщі й навіть невтральні часописи, — пише жовтий варшавський орґан, — не знають Українців і тому вони виставляти-муть замах Федака одним із проявів боротьби за „незалежність" України, яку „пригноблює" Польща".

Що-ж таке в дійсности Українці?

„Коли-б український нарід дійсно хотів і вмів відчувати свою національну волю, то він мав би тепер Україну від Збруча до Дону. На те Українці не спромоглися. Вистачило їх лише на численні ватаги Махнів, Зелених, Марусь і подібних отаманів, бо се давало нагоду „погуляти" й „порізати". До тих ватаг не бракувало молодців, як і батярів для ріжних замахів. Але на ідейних, готових на саможертву бойців український нарід ще не здобувся"...

Добре Ляхам отак розписувати, коли українська преса в Галичині може тільки світити голими шпальтами або й зовсім не може побачити світу Божого, як „Український Вістник". Та хто повірить вигукуванням польським Гайлайд? А от як український Галайда гукне: „кари Ляхам, кари!" — тоді, мабуть, і польська преса заговорить иншою мовою.

Та, мовляв Дашинський — буде запізно.

7. жовтня.

Радянин.

ВИКРИТТЄ ТАЙНИХ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ВЛАДИ.

(Від власного кореспондента).

Київська Ґубернська Надзвичайна Комісія для боротьби з контрреволюцією (по московськи: „Чрезвычайная Коммиссія", в скороченню: Чека) відкрила цілий ряд тайних українських орґанізацій, які мали за ціль підняти повстання проти большевицької влади. На основі урядового звідомлення комісії сі орґанізації такі:

1) **Всеукраїський Центральний Повстанський Комітет.** За участь в сім комітеті арештовано над 180 людий.

2) **Українська військова орґанізація.** Центр сеї орґанізації був у школі червоних старшин у Києві. Число арештованих не подане; зазначено тільки, що арештовано богато осіб.

3) **Київська військова орґанізація.** Арештовано 60 осіб.

4) **Умянська повітова військова орґанізація.** Арештовано 99 осіб.

5) **Звенигородський повітовий повстанський комітет.** Арештовано богато осіб.

6) **Канівський повітовий повстанський комітет.** Арештовано богато осіб.

Як доносить инше урядове звідомлення тої-ж Київської Ґубернської Надзвичайної Комісії, 28. серпня комісія розглядала справу арештованих, яких обвинено „в тяжких злочинах проти Української Соціялістичної Радянської Республики з метою скинення робітничо-селянської влади й установлення Української Народньої Республики проти волі робітників і селян, в зрадницькій політиці проти українського народу, яка мала за мету віддати Україну під владу держав антанти".

Присуд випав такий: **Розстріляно 29 осіб.** До концентраційного табору присуджено: 18 осіб на 5 літ, 3 особи на 2 роки і 4 особи на один рік.

Між розстріленими знаходиться також визначний український поет **Грицько Чупринка,** член Всеукраїнського Центрального Повстанського Комітету.

Що сталося з иншими арештованими, про се нема відомостий.

Кожда істнуюча державна влада стоїть на тім, що хто хоче її насильно повалити, той є бунтівник, зрадник, ворог і заслугує на найострійшу кару, нару, навіть на кару смерти.

На сім становищі стала також влада Української Соціялістичної Радянської Республіки. Вона ствердила, що викриті тайні українські орґанізації хотіли скинути істнуючу в Українській Соціялістичній Радянській Республиці владу й завести Українську Народню Республику, і за те засудила членів тих орґанізацій — переважно на смерть.

Одначе треба запитати, чи має моральне управнення й оправдання та державна влада, проти якої звертаються масові повстанські орґанізації населення? Та державна влада, яка так скувала волю думки, слова, орґанізації, що боротися проти неї не можна иншим способом, як тільки повстанням? Та державна влада, яка таким тяжким ярмом налягла на населення, що воно творить масові повстанські орґанізації, не вважаючи на те, що кождому учасникови їх грозить кара смерти?

Далі треба запитати, чи „Українська Соціялістична Радянська Республика" є справді тим, за що вона себе подає, себто державою українського селянства і робітництва, чи в тій державі владу має справді українське селянство й робітництво, отже загал українського народу і чи учасники тайних українських орґанізацій, звертаючися проти влади в Українській Соціялістичній Радянській Республиці, справді зверталися проти українського народу?

А властиво не треба всего того питати, бо навіть самими українськими к о м у н і с т а м и стверджено, що „Українська Соціялістична Радянська Республика" є тільки фірмою, під якою криється влада московських большевицьких окупантів над цілим українським народом.

І ті, кого влада Української Соціялістичної Радянської Республики засудила й розстріляла як злочинців, в дійсности були **борцями за визволення України зпід влади московських большевицьких окупантів.**

Большевицька влада звичайно голосить світови, що ті повстанчі відділи, які повстають проти неї на Україні, се „бандити". Викриттє тайних українських повстанських орґанізацій і засуд їх учасників перечить сьому. Сама большевицька влада оголошує, що сі орґанізації мали на меті повалити теперішню большевицьку владу на Україні й установити Українську Народню Республику. Отже не „бандити", тільки **борці за свій національно-державний ідеал!**

В кінці ще про **розстріл Грицька Чупринки.** Ніяка з сучасних культурних держав визначного письменника, свого народу за „державну зраду не покарала би смертю. Найбільш ворожий до нього уряд узяв би на увагу те, що політичні противенства і змагання серед нації зміняються, а культурні цінности, які творить великий письменник, є вічні, і за ті вічні культурні цінности, які визначний письменник дає народови, йому його „державну зраду" як не зовсім простили би, то бодай змякшили би його долю.

Скільки громів сипалося на царську Росію за те, що вона переслідувала і вязнила великих письменників за їх політичні виступи проти царизму?

Як протестував цілий західно-европейський світ, коли Франція замкнула до тюрми визначного ученого Крапоткіна за анархістичну пропаґанду? Як докоряли Франції, що славний француський ґеоґраф Елізе Реклі, анархіст, мусить жити на вигнанню в Бельґії?

А влада Української Соціялістичної Радянської Республики розстрілює визначного українського поета! Коли-б се була справді українська влада, то яким соромом мусіло би покритися лице кождого Українця, що українська влада винищує творців вічних культурних цінностий для українського народу!

Одначе влада, що се зробила, є влада московських окупантів України і Грицько Чупринка, се така сама жертва московських катів України, як Тарас Шевченко.

Гайдельберг, 1. жовтня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ЦІЛИЙ СВІТ МОЖЕ БУТИ ГЛУХИЙ ДЛЯ СПРАВИ ВИЗВОЛУ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ, АЛЕ Є ЩЕ АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ, ЯКІ НЕ БУДУТЬ ГЛУХІ.

РОЗКРИТІ КАРТИ.

(Надіслана стаття).

Що Поляки хочуть всіми способами винищити Галицьких Українців, а тим самим позбавити цілий народ одної з найбільш політично освічених провінцій — це для нас річ ясна як божий день. Що вони посягають рукою по нашу богату і гарну землю, зразу до лінії Збруча, а там і по Дніпро, це також знає кожда українська дитина в Галичині.

Але дотепер ці свої чесні задушевні наміри заслонювали вони дуже обережно якимсь фіґовим листком. Торочили нам про великі і корисні вигоди спільного життя, виставляли себе оборонцями европейської культури перед надтягаючою Азією, кликали до капіталістичних держав: „дайте нам Галичину і Волинь, щоби нам стало сил боронити вас перед большевизмом", а в Римі ставили справу так, немовто приналежність українських провінцій до Польщі, це діло поширення католицизму, — одним словом, брехали на право й на ліво.

Але тепер, добившися польської держави, сказали собі: „пора скинути маску, пора показати зуби!"

Це й зробив один з найпопулярнійших польських шовіністів п. Владислав Студніцкі, котрий усе був непереєднаним ворогом української справи. Він полістив в „Курієрі Львовскім" (ч. 226. з 25. вересня 1921) статтю п. з. **„О Вильну і Львів"**.

В тій статті з відвагою гідною кращої справи виявив задушевні бажання і стремління польської політики супроти українського народу, показав свій ненасичений апетит на нашу землю і на наші душі, на нашу волю і на нашу правду, одним словом показав Поляка таким, як він есть.

Ось стаття п. Студніцкого тільки з деякими, невеликими пропусками.

„Від віленської справи залежить справжня незалежність Польщі, бо вона рішає про сили, до яких дійде держава польська в будучности, вона рішає, чи Польща приневолена буде шукати протекторів, чи сама стане важним чинником міжнародньої політики.

Бо справа віленська, так само як і львівська, ще справа наших (?!) східних земель*).

Землі східні діляться на північно-східні і південно-східні. Душею перших есть Вильна, душею других Львів.

Як загвоздити Вильну, то й польське цивілізаційне життя буде там загальмоване, не буде промінювати на зверх і не буде скріпляти польськости віленської землі. Тоді цей край станеться мертвим тілом (ого!), польськість втратить атракційну й асиміляційну силу (то й добре!), край відпаде від Польщі і станеться скорше, чи пізній лупом Росії (Циганська льоґіка!)

Львів есть душею південно-східної Польщі. (Вже навіть не Малопольщі, а прямо — Польщі!) Проміння його йтимуть аж на Волинь.

Вильна і Львів лежать поза лінією Керзона, яка переходить через Білийсток, Берестя і Ярослав.

Тая лінія відтинає від Польщі 184.000 квадратових кільометрів (Болить!). Це більше ніж половина нашої (?!) теперішної території в межах ризького трактату. (Бач кілько накрали!) Бо Польща в межах цього трактату числить 364.000 квадратових кільометрів.

Отже лінія Керзона переполовлює Польщу. В західній половині числить Польща коло 18 міліонів мешканців, а у східній 9 міліонів (жертв!). Вже отсі цифри кажуть, що наша будучність лежить на сході, на його залюдненню (Поляками!) на розміщенню польського населення більше рівномірно на цілій території польської держави.

Пересічна густість населення в Польщі виносить 74 мешканці на кільометер квадратовий, це відповідає пересічній густоті населення Европи, а перевисшує повоєнну Францію, котрої населення упало в наслідок війни з 73 на 69 на квадратний кільометер. ольща має найгустійше залюднену провінцію, Західну Галичину, де припадає 116 мешканців на квадр. кіль. в тім 70% рільничого населення, а також провінції з найрідшим населенням в Европі, як приміром округ берестейський з повітами: Берестє, Волковиж, Кобринь, Слоним і Пинськ. Округ виленський має 33 мешканці на квадр. кільом. (Ага! Звідти апетит!) А сусідне Королівство Конґресове числить коло 100 мешканців на квадратнім кільометрі.

Села і міста на сході вилюднені і їх можна заселити елементами польськими. (?!)

Маючи землі східні Польща може не розсипати своїх дітий по світі, як вона це мусіла робити до війни, в останнім сорокліттю, коли то 3 міліони Поляків пішло до Союзних Держав, 500.000 до Вестфалії і більше ніж міліон до инших країв.

Польща, маючи східні землі, може розростатися чисельно і доходити до потуги. (Чужим коштом і кривкою?!)

Маючи східні землі має забезпечений внутрішний ринок для своїх промислових продуктів, має надвишку продуктів мислових центрів, має продукземельних для виживлення процію, яка з огляду на свою дешевість може витримати конкуренцію на міжнародних ринках.

А віддання Вильни, — це перечеркнення засади нашої неподільности, це доказ, що ухвалами зовнішних чинників можна нас ділити, — це початок утрати Львова (!!)

Тепер справу Вильни і виленської землі передано Раді Ліґи Народів. Польща не буде могла згодитися на рішення тої Ради, а сойм польський повинен як найскорше ухвалити резолюцію, що він, признаючи Вильну, і землю виленську за складовою частиною Польщі, котра не підлягає чужому рішенню, включує за згодою населення тую зелю до Польщі".

Тільки п. Владислав Студніцкі. Ми йому дуже дякуємо за його статтю. Ще ніколи і жаден журналіст у світі не балакав так отверто і з таким цинізмом про свої і своєї суспільности стремління і пляни. Польща хоче загарбати 184.000 квадратних кільометрів чужої землі на те, щоби її кольонізувати і виснажувати, щоби працею нашого хлібороба утримувати і розвивати свій промисел, щоби дешевим українським продуктом поборювати заграничну конкуренцію. Східна Галичина має впасти жертвою польської експанзії на схід, її має проковтнути ненасичене черево польське прямо тому, бо воно хоче їсти.

Це вже не політика, пане Студніцкі, а зоольоґія, якесь прямо канібальство, до котрого не мавби відваги признатися жаден культурний журналіст. А пан Студніцкі не соромиться ще й кинути погрозу в напрямі Ліґи Народів, що коли Ліґа Народів не позволить Польщі проковтнути Вильни і Львова ніби то законним способом, то Польща зробить це беззаконно, не оглядаючись на нікого. Сойм польський ухвалить резолюцію: „їмо Білорусинів і Українців", і — на тім край!

Про одно тільки забув п. Студніцкі, а саме, що Білорусини й Українці це ще, славити Бога, не національні трупи, не падло, котрим можуть до несхочу живитися вшехпольські круки. Вони живуть, вони відчувають і розуміють яка небезпека грозить їм з боку польських канібалів таких, як Студніцкі. Їх кости тверді і на них польські ненажерливі бестії поломлять свої великі, але дряхлі зуби.

Постараємося!

А тепер кілька слів до нашого землятства на цілім світі, по обох боках Збруча і по обох берегах океану,

Польські карти розкриті. Бачите, чого хочуть Поляки і яка небезпека грозить українському народови з боку Ляхів.

Покиньтеж сварні й коромоли, котрі руйнували нас колись, а котрі й нині провадять нас до згуби.

Не о те ходить тепер, якою буде Україна, гетьманською, републіканською, чи большевицькою, а о те, щоб вона була, щоб вона не пропала в лабетах польських, щоби нас не насилував польський шляхтич і не кольонізував мазур.

Самозаховуючий інстинкт велить нам понехати домашню війну а всі наші сили зібрати в одно, утворити спільну національну лінію, щоби оборонитися від нахабного, найнахальнійшого в світі ворога, котрий у своїй надмірній буті й зарозумілости посунувся до того, що скинув личину і показав нам своє властиве обличчя, голову ненажерливої бестії.

Стаття пана Студніцкого, на нашу гадку, повинна дійти навіть до тих Українців, що зовуть себе якоюсь там Радянською Україною. Нехай вони прочитають її і зрозуміють раз, що мордуючи Андрухів і Чупринків в підземелях київської чрезвичайки, вони мордують себе, працюють в користь імперіялістичної Польщі.

Стаття пана Студніцкого повинна розкрити очи тим Українцям, що викликують братовбийчу війну поміж Україною перед Збручем і за Збручем, поміж гетьманцями а Петлюрівцями, поміж трудовиками а соціялістами.

Всіх нас, але то всіх, хоче зїсти Студніцкі і йому подібні, не питаючись хто з нас і до якої партії та до якої орієнтації належить.

Стаття пана Студніцького повинна промовити навіть до серця так званого „Рідного Краю". Яцків і компанія, (невеличка, але чесна) повинні зрозуміти, що їм не вільно вести дальше своєї юдиної праці, не вільно славословити польських панів та цькувати українського селянина на українського інтелігента, на тую кість від кости і кров від крови нашого простонароддя.

Карти розкриті, маска скинена, знаємо з ким маємо діло. Отже — ?!

На конець ще одна замітка. Петлюра зі своїм штабом попав у польську неволю. Чи добровільно, чи з конечности, чи винен він у тому, чи ні, — це для нас нині не важне. І не важне для нас, з чого побудована клітка, в якій він сидить, з хворосту, чи з золочених дротів. Сидить у клітці і добутися ніяк не може, хоч може й хоче, він, а ще більше ті, коло нього.

Одиноким представництвом українським, що може вести незалежну акцію в обороні вольности України являється уряд Петрушевича. Обовязком кождого Українця знад Збруча і з над Дніпра, в Европі й Америці дати цьому урядови матеріяльну і моральну силу, щоби він міг довести свої наміри до краю, щоби він міг оборонити Україну від Сяну по Збруч, щоби міг збудувати Піємонт незалежної України.

За Збручем руїна й анархія, запілля української визвольної боротьби може бути лиш у Східній Галичині. Буде вона вольною, то вольною стане також ціла велика Україна.

Нехайже о тім не забувають нині Українці в Америці, на котрих прийшла черга сказати своє **золоте слово.**

Хай вони його скажуть гідно, так, щоби їм за це подякувала колись ціла Україна, визволена з московського і ляцького ярма, **велика, вольна і неподільна, наша і нічия більше Україна!**

Федір Крегул.

*) В скобках замітки редакційні.

Я ВІРЮ.

Я вірю, як у Бога
В відродження країни,
Ще єсть, ще єсть дорога
З упадку і руїни.

Дорога праці, труду,
Братерського єднання,
Щоб на просвіту люду
Йшли наші всі змагання.

Щоби нас єдинила
Любов життя і волі.
Непоборима сила
Дрімає в нашім полі.

Богдан Лепкий.

ПОВІДОМЛЕННЄ ДЛЯ ЮТИКИ І РОМ, Н. Й.

Позаяк наш священик о. Склепкович тяжко хорий, тому не було в послідню неділю відправи в жадній церкві. В слідуючу неділю (30. октобра) буде Служба Божа в Ютиці о 8-ій а в Ром о 11-ій годині рано. Решта як звичайно. 49.50

КОМІТЕТ ЦЕРКОВНИЙ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ПРОГРАМА ПОЛЬСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Президент польських мініcтрів Поніковський, ректор техніки, виголосив у варшавськім соймі програму нового польського правительства. Се правительство не партійне, а голова його не політик, що видно вже з його перших речень: він сказав на вступі, що кождої хвилі й на кожде бажаннє сойму — уступить зі свого місця.

Польська преса слушно підчеркує, що сею заявою виставив собі новий польський премієр **свідоцтво слабости,** бо влада навіть у найбільше упорядкованій державі се щось такого, що **самому треба собі взяти і самому держати.** А щож доперва влада в такій великій стайни, як Польща, де скарб зруйнований, де перекупство й сваволя польських урядовців не має границь, де нема ніякої справедливости ні порядку, де сойм абсолютно нездібний до нікого розумного рішення, — як згідно признає вся польська преса від найправіщої до найлівіщої.

Так виглядає перша точка програми польського правительства: вона заповідає вже тепер — уступленнє того правительства.

Друга точка його програми се „охота до мирного життя з сусідами". Коли перша точка гідна пожалування, то друга заслугує на сміх і плюм. Бо Польща се тепер найгірший грабіжник між усіми народами Европи. Ні одна европейська держава не поневолює тілько чужої землі, що Польща. Отож грабіжник заповідає, що зрабувавши чужу батьківщину, що захопивши безправно землі українські, білоруські, литовські, чеські й німецькі, — хоче мира. Се щось такого, якби злодій, що вкрав другому гроші, сказав, що не хоче волочитися по судах. Ні, панове Поляки! Мира ви не будете мати, поки не звернете иншим народам зрабованої їм землі. Не поможе вам і спритний міністер заграничних справ Скірмунт, який пробував переговорів з Галицьким Правительством. Бо **Польща мати-ме щойно тоді дійсний мир, коли зверне чужі землі,** в першій мірі Східну Галичину, яку називає „Малопольска" **і коли — сама стане малопольською.**

Трета точка програми нового польського правительства дає виразні докази, що велика Польща мусить стати „малопольською". Щож заповідає та трета точка програми? Вона заповідає, що Польська Каса Позичкова друкувати-ме дальше паперові „гроші" і то так скоро, що **до кінця сего року мати-ме Польща двіста тисяч міліонів** (двіста міліярдів) **паперових марок в обізі!** Тут є той сук, до котрого розібє собі лоб і п. Поніковський і кождий його наступник. Бо вже тепер за оден доляр платять у приватній торговлі 8 до 9 тисяч польських марок. А коли Поляки надрукують ще масу сього сміття, яке вони називають „грішми", тоді взагалі ніхто їх грошей не уважати-ме грішми, тільки квітками банкротів. Уже тепер деякі біржі, як пр. латвійська, перестали нотувати польську марку, а пр. у Відні ні оден поважніщий банк не торгує польськими марками. Ощадности, які заповідає п. Поніковський, відправлюваннє непотрібних урядовців і т. и. — зовсім не поможуть Польщі. Бо відправлені урядовці тим більше безоглядно кинуться до грабунків добра власної держави й висисання населення. Атже не возьмуться до праці галапасні пявки, які вже привикли даром брати гроші й панувати.

Словом — програмова промова польського премієра представляє Польщу і її будучність доволі виразно: се держава, яка ще не вийшла з початків свого розвитку, а вже розвалюється й безнадійно смердить руїною, держава, в якій ніхто собі нічого не робить з перекупства й марнотравства; з винищування лісів і людей — майже жалкий образ грабіжника, який давиться тим чужим добром, яке хоче пожерти, а не може.

Сучасне українське поколінне ще дожие тої веселої днини, коли велика від грабунків Польща стане „Малопольською". Се предсказують уже навіть Поляки. Треба тільки видержати й постійно піддержувати своє правительство.

Др. Осип Назарук.

ДО ВП. УРЯДНИКІВ УСІХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА В ДІТРОЙТ І ГАМТРАМК, МІШ.

Взиваємо П. Т. Урядників усіх відділів У. Н. Союза в Детройт і Гамтрамк, Міш., щоби взяли участь у спільних нарадах, котрі відбудуться дня 30. жовтня б. р. в Укр. Роб. Домі під ч. 2376 Greyling St., Hamtramck, Mich.

Комітет при 146 від. У. Н. Союза.

ВИКАЗ ЖЕРТВ.

Жертви американських Українців на цїли „Українського Горожанського Комітету" у Львові, за місяць червень і липень, 1921 р.

1. „Український Запомоговий Комітет" в Вунсакет (посилка з січня ц. р.) 79.000 м. п.
2. „Укр. Комітет" в Асторії 40 дол. на сироти і для голодуючого населення Сх. Галичини, се є 37.600 м. п.
3. „Український Народний Комітет" в Джерзи Сити, для сиріт 50 дол. се є 48.800 м. п.
4. „Брацтво св. Степана" в Шикаго на цїли „У. Г. К." 22.000 м. п.
5. Теодор Пташинський в Майнерсвил, збірка на голодуючих 60 дол., 68.798 м. п.
6. „Укр. Народний Комітет" в Питсбургу на цїли „У. Г. К." 85.000 м. п.
7. О. Олекса Пеленський, Фол Ривер, на „Рідну Школу" в Комарні 21 дол., а на голодуючу дітвору 14.50 дол., се є 11.745 м. п.
8. „Укр. Запомоговий Комітет" в Пасейк, прислав 700 долярів, се є 672.000 м. п. з якої то суми призначено: на „Укр. Бурсу в Новому Санчі 48.000 м. п. на „Укр. Бурсу" в Горлицях 48.000, на пресовий фонд „Впереду" 48.000, на допомогу Гуцулам 96.000, на цїли „У. Г. К." 432.000 м. п.
9. „Товариство Ураїнців" в Герисон, на сироти і інвалідів 30 дол. се є 42.000 м. п.
10. „Укр. Запомоговий Комітет" в Гемтремк на сироти і інвалідів 50 дол., се є 69.000 м. п.
11. „Тов. ім. Т. Шевченка в Петерсон на голодуючих 100 дол. се є 140.000 м. п.
12. Ратунковий Комітет" в Бруклині, на вдови і сироти 50 дол., се є 81.802 м. п.
13. „Читальня Шевченка" в Филаделфії на найбільше потребуючих 50 дол., се є 81.802 м. п.
14. Шкільні діти в Монтреал на сироти по укр. жовнірах 30 кан. дол. се є 39.000 м. п.
15. О. В. Лотович в Брукли-ні на цїли „Укр. Г. К." 10 дол. се є 9.600 м. п.
16. Адм. „Свободи" яко збірку від українських товариств без ріжниці партії 90 дол., се є 144.000 м. п.
17. „Читальня Шевченка" в Филаделфії на цїли „У. Г. К." 50 дол., се є 86.680 м. п.
18. М. Сливинський, Стемфорд, на цїли „У. Г. К." 30 дол., се є 39.750 м. п.
19. „Всеукр. Окружний Комітет" в Шикаґо, на цїли „У. Г. К." 50.000 м. п.
20. „Укр. Запомоговий Комітет" в Бостоні на сироти 80 дол., се є 71.250 м. п.
21. Евст. Косій, збірка в Бостоні, 10 дол., се є 17.812 м. п. для захисту СС. Служебниць в Бережанах; а 26 дол., се є 46.313 м. п. на сироти.
22. Комітет „Борці за волю" в Шикаґо на нвванлідів і сироти 50.750 м. п.
23. „Український Робітничий Союз" в Скрентон на сироти 495 дол., се. є 954.000 м. п.

„Український Горожанський Комітет" складає отсим щиру подяку всім Жертводавцям і просить всі українські інституції в Америці як і всіх Громадян приходити і надал з якнайвидатнійшою допомогою сій центральній українській гуманітарні інституції.

Львів дня, 1. вересня 1921 р.
Володимир Целевич, секретар.
Д-р. Степан Федак, предс.

ЯК У СВІТОВІЙ ВІЙНІ ВОЮВАЛИ СЛОВОМ.

(Від власного кореспондента).

В грудні 1918 р., коли Львів, занятий Поляками, облягало українське військо, а у Львові йшли люті переслідування Українців, — приїхали до Львова два анґлійські офіцири, щоби з припоручення своїх висших властий наочно оглянути терен польсько-української війни.

Митрополит Шептицький устроїв на їх честь принятте, в якім взяли участь визначнійші українські діячі без ріжниці партій.

Серед політичної розмови, яка велася на сім принятті, провідник української соціяльної демократії др. Лев Ганкевич з глибоким обуреннем оповідав анґлійським офіцирам про те, що польські власти уживають польської преси до підбурювання проти Українців .Підбурюючий тон польської преси був справді страшний. На її думку всіх Українців треба просто вивішати і тоді буде спокій. Др. Лев Ганкевич доказував анґлійським офіцирам, що таке зловживанне преси навіть проти военного неприятеля є недопустиме і висловив бажанне, щоб вони звернули на се увагу польських властий.

На се один з анґлійських офіцирів, не виявляючи ніякого здивовання, з усміхом завважив: „Трудно, війна є війна. На війні діються всякі річи. Настане мир, то й тон преси зміниться!"

А його усміх говорив: „Який ти, чоловіче, наївний, що вимагаєш, щоби проти ворога не вживати преси!"

* * *

Той усміх анґлійського офіцира пригадався мені тепер, коли один з визначних демократичних політиків Німеччини, Конрад Гавсман, державний секретар в кабінеті Макса князя Баденського, оголосив друком одно ТАЙНЕ ЗВІДОМЛЕННЄ ФРАНЦУСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ підчас світової війни.

Є се „тайне звідомленне число 7-е з лютого 1917", яке містить вказівки, як вести пресову пропаґанду проти Німеччини. Се звідомленне дуже характеристичне для того, як у світовій війні воювали словом, і тому хочу подати з нього що найважнійше.

На початку звідомлення знаходяться нарікання, що французька пропаґанда не працює як слід. Німці — говориться там — працюють богато ліпше, бо хоч всенімці роблять ріжні дурниці, одначе сі дурниці направляє пацифістична пропаґанда, яка ведеться в великім стилю.

Чому-ж французька пропаґанда не працює як слід? Ось чому:

„В нас беруть усе, що нам дають Німці. Ми друкуємо, перекладаємо і ширимо звичайними способами все без вибору, що від них приходить. Тимчасом се так легко виставити основне правило. Все, що походить від німецької інтеліґенції, від цісаря, від канцлера, від лівих партій, і все, що взагалі є пацифістичне й уміркуване, ВСЕ ТЕ НАМ ШКОДИТЬ і ми мусимо се по змозі промовчувати. За те все, що походить від крикунів, від шаліючої, варварської і відпихаючої Німеччини, все те є АТУТОМ в наших руках, який ми мусимо використати".

Вже з сього французького звідомлення ясно виходить, що Німеччина в лютім 1917 р. ділилася на два табори: 1) в однім таборі була інтеліґенція, цісар, канцлер і ліві партії і сей табор був пацифістичний, хотів як найшвидше закінчити війну; 2) другий табор, се були т. зв. всенімці, які голосили, що Німеччина мусить вести війну аж до повної побіди.

Отже французьке звідомленне поучає, що в пресовій пропаґанді, яку вела Франція проти Німеччини, про пацифістичний табор не треба нічого писати, бо се настроїть Европу в користь Німеччини і мира з нею. За те треба як найбільше писати про всенімців і їх военні вигуки і представляти справу так, що всенімці, се ціла Німеччина, бо тоді Европа поможе Франції звоювати Німеччину.

Вже з сього бачимо, що французька пропаґанда, воюючи словом проти Німеччини, мала за ціль ОБДУРЮВАТИ СВІТ, промовчувати, що в Німеччині інтеліґенція, цісар, канцлер, демократичні партії хотять мира, а за те на основі военних вигуків всенімців представляти справу так, нібито Німеччина хоче завоювати весь світ.

Одначе сього було французькій пропаґанді за мало. Бо послухайте, що далі говориться в французькім звідомленню.

Говориться там, що коли французька пропаґанда буде промовчувати німецькі пацифістичні голоси, а використовувати тільки военні вигуки всенімців, тоді може статися так, що всенімці спамятаються, перестануть дзвонити шаблею, а тоді не стане матеріялу, яким можна буде переконувати світ про німецьку небезпеку. Французьке звідомленне каже, що нема великих виглядів на те, щоби всенімці спамяталися. Та коли би й так сталося, то нема чим журитися. ТОДІ ФРАНЦУСЬКА ПРОПАҐАНДА МОЖЕ ВИДАВАТИ НІМЕЦЬКІ ПУБЛІКАЦІЇ У ВСЕНІМЕЦЬКІМ ДУСІ і покликатися на них як на доказ, що Европі грозить німецька небезпека. Сей уступ французького звідомлення дословно звучить:

„Для нас було би зовсім можливо брати безпосередно участь у всенімецькій роботі і розширяти в невтральних краях НІМЕЦЬКІ БРОШУРИ ПІД НІМЕЦЬКИМ ПСЕВДОНІМОМ з нападами на канцлера та його політику в дусі німецьких фрондистів. Тому, що ми все маємо добрі відомости про те, що діється в кругах фрондистів ,а крім того правдиві публікації фронди держать нас у курсі справ, ми могли би без занадто великих трудностий і без небезпеки, що нас відкриють, помагати ворогам канцлера. Зрештою не є се так важко писати в стилю тих анонімних брошур, в яких минулого року нападано на політику канцлера. Не треба тільки жахатися перед прибільшуваннями, перед нездоровим еґоїзмом і порожною зарозумілістю, ані перед висловлюваннем варварських почувань супроти цілої людськости. Муситься заявити, що хочеться зїсти цілий світ, задавити все не-пруське, знищити торговлю цілої земної кулі, спалити і зруйнувати всі краї, які можна осягнути, знищити й вигубити безборонні народи як Поляків і Бельґійців і опісля завоювати Швайцарію, Голяндію і в кінці Норвеґію. Муситься говорити з найбільшою іронією й погордою про своїх союзників, мати на увазі анексію Австрії через унію, яка була би кориснійша для сильнійшого, отже для Німеччини. Муситься найбезсоромнійше висміватиавстрійську армію, видумувати про неї насмішливі слова, як найбільше її осмішувати, кпити з Габсбурґів і їх ґенералів. Коротко муситься наслідувати тон і мову німецьких шовіністів."

Ось бачите, як французьке звідомленне радить воювати словом. Нехай французька пропаґанда видає під німецькими псевдонімом німецькі брошури, в яких ніби-то Німці заповідають завоюванне і знищенне цілого світа. А потім, покликуючися на ті, самими Французами видані брошури, нехай кличе до культурного світа: Бийте Німців, бо вони загрожують цілому культурному світови.

З сього французького звідомлення дуже ярко видно, як підчас світової війни воювали словом, як видумували на свого неприятеля найстрашнійші річи, як обдурювали світ. Очевидно, робили се не одні Французи. Кожда воююча держава має такі гріхи на своїй совісти.

Таку погану, нечесну війну словом вела також Польща проти Українців, видаючи книжки і навіть „документи" про „українські звірства", яких в дійсности зовсім не було.

Гайдельберґ, 21. вересня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ПОЗІР! ВСІ, ХТО ПОСИЛАЄ ЖЕРТВИ ДЛЯ СТАРОГО КРАЮ!

НЕ ЗАБУВАЙТЕ на українське військо, вигнанців і бідних студентів в Чехо-Словаччині, Австрії і Югославії!

ДІЛІТЬ ВСІ ЖЕРТВИ ТАК: на кождих 100 долярів висилайте 66 доляри до Галичини, 22 до Чехо-Словаччини, а 12 до Відня (на Австрію і Югославію). Се буде справедливо!

АДРЕСИ Є ТАКІ:

1) До Львова грошевий дрефт виписати і вислати до: Zemelnyj Bank Hipotecznyj, Pidwale 7, Lemberg, East Galicia, Europe (рівночасно лист з повідомленнем про гроші на адресу: Ukr. Horozanskyj Komitet, Ruska 3, Lemberg, East Galicia, Europe).

2) До Чехо-Словаччини і гроші і листи з інформаціями посилати на адресу: Dr. Stefan Smal-Stocky, Hotel Imperial, Prague, Czecho-Slovakia, Europe.

3) Для Австрії і Югославії так гроші, як лист з інформацією, на що призначені гроші, висилати на адресу: Ukrainisches Hilfscommittee, Strozzigasse 32, Wien VIII, Austria, Europe.

4) Для поодиноких повітів і громад в Галичині (на народні цїли також!) посилати на адреси подані в ґазетах чи в листах, чи знакомі Вам адреси. Дрефт виписувати і посилати на Земельний Банк Гіпотечний у Львові.

БАМ, БАЛАМ!

Розказав би я вам
Про мій дім, про мій храм,
Розказав би я вам...
Бам, балам! Бам, балам!

Дзвонить дзвін,
Мов на скін
Понад Сян, понад Дін,
Бам, балам! Бам, балам!

В руїні храм,
В руїні дім,
А я тут сам
В краю чужім,
Що скажу вам?
Що скажу вам?
Бам, балам! Бам, балам!

— — — — — — — — —

Сльози, як горішки,
І реґіт і смішки
Попід пашечки взялись:

„Притулись, пригорнись,
Заспівай як колись
Про любов і про май —
Заспівай!

Бачиш гай? Темний гай,
Там наш гай, горю край—
Поспішай!

В гаю тім, білий дім,
Ясний храм на втіху нам —
Ходім!

Що це? кров?-І знов, і знов,
На трупі труп, їх тут сто куп—
Не дивись!

Притулись, пригорнись
Як колись, як колись,
Заспівай, пригадай
Нам про весну, про май,
Про любов!

Що це? кров?
І знов, і знов...
А-а-ай!

— — — — — — — — —

„Звідкіля ти?"
— Не знаю.
„Батько й мати?"
— Не маю.
„Чого хочеш?"
— Скучаю.
„Чом скучаєш?"
— Не знаю.
„Що ти робиш?"
— Блукаю.
„Де ночуєш?"
— У гаю.
„А живеш як?"
— З розбою.
„Одинцем йдеш?"
— Юрбою.
„Якже тебе в біса звать?"
— Наплевать!

. . . .

Зола з сльозою,
Сльоза з кервою,

До перепою! До перепою!
Ходи зі мною!
Ані хати, ні палати
Є куди нам погуляти,
Є куди вести танок
Без співанок, без співанок.
І без музик.
Аж вяне язик,
Тількиӣ крик!
Тількиӣ рев.
Аж листя з дерев
Осипається...
Хтось плаче, хтось кається,
У груди беться,
З болю веться,
„Їсти, їсти, їсти!"
Старці й невісти
І діти — дріб
З безсилля й від хоріб
Падуть на шлях,
Як стадо собак,
Як падло:
О-о! О-о!
Кінець.
Кінчиться наш танець
Гу-у!

. . . .

Хоч нині чорна ніч,
Так завтра день,
Гони розпуку пріч,
Співай пісень.

Широких як простір
З землі до зір,
В побіду правди вір,
В побіду вір!

Богдан Лепкий.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДОПИСИ

(Дописи просимо писати лише на одній стороні паперу і по можности читким письмом. Писати треба пером, а не олівцем. Коли в дописи наводите які імена, то напишіть їх виразно і правильно, щоби не було непотрібного баламутства. Між поодинокими стрічками лишайте доволі місця, щоби можна було вигідно невідповідні слова або лиху стилізацію справити і до друку приладити. Пишіть завсіди щиру правду і не обдурюйте своєї редакції та читачів своєї часописи, бо се приносить народови шкоду, а не пожиток. Правдиве імя і назвиско кождого дописувателя (а також його докладна адреса) мусять бути редакції знані, бо безіменних дописий не беремо під розвагу. Хто не підпише своєї дописи своїм правдивим іменем, то на його жадання редакція задержує його правдиве імя в тайні і ніколи та нікому сього не зрадить. Як хто не має довіря до своєї редакції, то нехай не висилає до неї ніяких письм. Коли ми віримо своїм дописувателям, то маємо право жадати, щоб і вони нам вірили).

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Акція Позички Свободи.

Нача українська громада хотій поволи, але чимраз то з більшою завзятостю стає до народної праці. На поклик Укр. Народного Союза до сего часу зложили: бр. Пресв. Тройці, від. 203 У. Н. С., $225; тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 22 У. Н. С., $315; бр. св. Димитрія, від. 32 „Провидиння" $285; парохія $160. — Разом 985 долярів. Однак на тім не скінчилось, бо акція позички дальше продовжується. Коли возьмемо під розвагу теперішну дорожню і безробіття, то таки вислід з нашої громади дуже добрий. Не помагає большевицька шалена агітація проти позички; не має пожаданого успіху скавулінне наймитів жидівських, котрі все і всюди відають на українське правительство під проводом д-ра Евгена Петрушевича. Наші громадяни пізнались на підпольній роботі тих недолюдків і гонять їх проч від себе.

Сим Українцям, котрі після своєї змоги сповнили свій обовязок народний і зложили Позичку Національної Оборони для здобуття і закріплення незалежности Галицької Держави, належиться честь і слава. А Ви, дорогі Родимці, котрі до сего часу свого обовязку супроти нашої поневоленої Вітчини не сповнили, коли почуваєтеся щирими Українцями і коли доля нашого рідного краю лежить Вам на серци, дайте також свою жертву на піддержанне нашого українського правительства, котре є теперь одинокою нашою остоєю. Наша рідня в старім краю вже всьо зложила на жертвенник Вітчини — своє майно, здоровле і життє. Чомуж ми не можемо бодай тою жертвою причинитися до визволення своєї Вітчини? Ми не повинні упадати на дусі, що доси наша справа не вирішена. Прийде той час, прийде та година, що наша слушна справа побідить!

Українець.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Кілька слів до „Вияснення" д-ра Мишуги.

В 245-тім числі „Свободи" прочитав я статтю п. з. „Чим вою „Народна Воля", а в ній під сподом „Виясненнє" д-ра Мишуги дотично його походження.

Довідавшися з сього виясненния, що др. Лука Мишуга є родом з Виткова Нового, я тим дуже врадувався, бо се тойсамий „дідич", зглядно син „дідича", з котрим я ходив колись разом до народної школи у Виткові Новім. Скінчивши народну школу в нашім рідним селі, малий Лука при помочи свого батька і стрия Александра пійшов до висших шкіл, а я опинився в тій школі, яку мав мій батько — став учитися бондарського ремесла.

Родину д-ра Мишуги я дуже добре знаю. Його батько се справді „великий дідич", бо мав аж одного коня (сивого) і то такого, що як би не шкіра, то його кости були би розсипались. Але тим конем він працював та свою землю обробляв — як „ґрабя" Бадені... А дров він мав тілько, що деколи то і на плечах приніс з ліса, як гайовий не спостеріг...

Честь і слава таким родичам, котрі посилають свої діти до висших шкіл, аби вони опісля могли стати добрими патріотами і чесними провідниками українського народу, до яких належить безперечно і наш шановний Др. Лука Мишуга. А Д-рови Луці Мишузі желаю многая літа!

Най живе Україна! Най живе Правительство д-ра Петрушевича!

Теодор Карплюк,

54 Walworth St., Brooklyn, N. Y.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Заклик до Українців в Америці.

> Учітеся, брати мої,
> Думайте, читайте;
> І чужого научайтесь
> Й свого не цурайтесь!
> (Т. Шевченко).

Як колись на розказ славного гетьмана Хмельницького загули січові кітли, то славне козацтво летіло до свого коша так, як летять пчоли до улия. Сі браві молодці були певні, що небезпека грозить Україні і що треба йти на війну, боронити рідну землицю. Мовляв: треба поглянути, чи не заржавіла шабля...

Так і тепер на розказ батька Петрушевича бє дзвін і кличе потомків тих славетних батьків, аби вони всі стали мов ті козаки та скинули зі свого народу кайдани неволі і рабства.

І мило глянути до нашої любої „Свободи", як вона говорить устами вічевиків, що „ще не вмерла козацька мати" і що ми, яко внуки Хмеля й Мазепи, не будемо понижати їх святих могил, але противно: окрасимо їх васильками, рутою і барвінком та приклонимо своє коліно, кладучи на ті могили лавровий вінець невмирущої слави.

Далі кажеться, що ми всі як оден станемо рамя об рамя, підемо за голосом батька Петрушевича і всі як оден розкупимо бонди нашої Галицької Держави.

Читаючи сі завзяті слова в часі теперішних злиднів і безробіття, ти відживаєш, набираєш бодрости духа, триюмфуєш і кажеш: Хочеться жити! Хочеться боротись до загину!

Далі бачимо, що і наше шановне духовенство, як грецько-католицьке так і грецько-православне, стало спільно працювати за своєю власною державою, незалежною ні від Москаля, ні від Ляха. Наші священики агітують за українською національною позичкою, за бондами Галицької Держави. І чується з церковних проповідальниць горячі патріотичні слова, а ти слухаєш і радієш. І кождий щирий Українець радіє, що наша церква стала національним огнищем, що вона двигає нарід на висший уровень людського почування.

Однак дається відчувати брак єдности щодо спільного національного фронту. Се наше недомаганне треба розуміти в той спосіб, що наш нарід, прибувши тут на землю Вашінгтона, не мав сильної національної свідомости, а займався по більшій части лише релігійними справами. Наші люди, розбігшися по всіх закутинах Америки за роботою, організувалися з часом в окремі громади і в тих громадах закладали свої церкви (подекуди і читальні). Де вже була така громада, там священик побіч иншої своєї роботи освідомлював свою паству і національно (о скільки сам був патріотом).

Инакше малася річ з тими імігрантами, котрих була лише мала горстка. Там просвіти не було доступу і люди не могли набратися національної свідомости. На добавок лиха вони не були членами У. Н. Союза і не отримували часописи „Свободи", котра булаб їх вирвала з ярма невіжества, вказуючи їм шлях національний і моральний. Отож сей елемент ріс в невіжестві аж до останних часів — доки в Росії не запанував большевизм. Сей большевизм кинув на американську землю 30 міліонів долярів на агітацію за своєю „програмою". Російські рублі зробили своє завданнє: знайшлися агенти, котрі сповнили солідно яничарську роботу. Такі „українські патріоти" як Дмитришин, Ладан, Дуткевич і инші кинулися між наших несвідомих імігрантів і нашептували їм свої науки. Вони „переконали" темних робітників, що Україна то лише видумка, і що нація не має будучности, а лише інтернаціоналізм.

Я на сім місци не буду метати каміннем на тих несвідомих Українців, що вони пійшли в большевизм, бо вони впали жертвою темноти. Їм Україна простить, коли вони навернуться на лоно своєї нації. Але не простить ніколи Україна тим яничарам, тим виродкам, які сідомо запродались та за Юдин гріш пійшли на службу нашим відвічним ворогам, як от Ткачук, Дмитришин, Борисько, Дуткевич, Яцків і инші. Юда ще після тих срібляників був „джентельменом", бо, пізнавши свій страшний злочин, повісився. А вони — „дивіть! Ще тиняються поміж нас і не вішаються. А вже найвисший час поглядатиб їм за сухою гилякою, бо шкода сонця, що світить на сей смердячий гній!

Як певно, що два а два є чотири, так певно, що між нашим народом не приймеся би був большевизм, як би наш нарід був знав свою історію. Знаючи свою бувальщину, наш чоловік був би собі нагадав, що земля, на котрій він родився, вже цілі століття поливалася потом і кровю його прадідів, котрі боролися за свою честь, за честь України. Тоді мимовільно затріпалосби серце в його грудях і в його души зродилосби тепле чуство до того народу, з котрого він вийшов. Тоді, я певний, той, хто дався намовити на большевизм, був би сказав Борискови чи Дмитришинови: „Іди проч, сатано, від мене! Не куси мене, бо я син славної України і для неї я готовий на жертви, на страждання, на смерть! Я всьо, що тільки маю, віддам за честь і славу тої упавшої, занедбаної і нещасної Вітчини-України!"

Знанне своєї рідної історії — се сталевий щит, котрим відбиваєтся всякі ворожі напади. Ми мусимо знати, чим ми були колись, ким і за що закуті, чим ми є тепер, а чим повинні бути на будуче.

Щоби сему лихови зарадити, то по перше: треба постаратись о відповідні книжки, бо — як сказав наш безсмертний Франко — „книги, то є морська глибина; а хто в ній пірнув аж до дна, то, хоть труду мав досить, дивні перли виносить".

Деж їх, тих книжок узяти? — спитає неоден. Тепер безробіттє, а наші книгарні тут в Америці цінять за книжку, як за рідну маму. Такі паскарські ціни наших книгарень роблять застій на книжковім ринку, бо наші книжки нема збуту. Високими цінами наші книгарни ки підтримують посередно темноту, бо наш нарід не купує своїх крижок, але польські, російські й инші. Правда, що книгарня У. Н. Союза в Ню Йорку знижила ціни на поодинокі книжки і через те робить конкуренцію тим несовісним гандлярам, які на українських книжках хочуть великих капіталів доробитися.

Щоб уникнути сих паскарських цін, які накладають на наші книжки несовісні чужинці, що гандлюють тими книжками, нам треба постаратись, аби в кождій місцевости, де живуть Українці, спровадити до публичної бібліотеки (лайбрери) українські книжки, бо звідтам можна їх випозичити задармо.

А робиться се в той спосіб: Треба пійти тром сітізенам (американським горожанам) до директора публичної бібліотеки і виповнити відповідну аплікацію, то є: сказати, кілько в даній місцевости живе Українців і що вони бажають, аби „лайбрери" спровадила книжки в їх рідній мові, українській. Відтак треба подати на картці спис книжок (їх титули чи заголовки), яких жадається. Назви тих книжок виписується латинськими буквами і подається докладну адресу тої книгарні, в якій ті книжки можна дістати.

Я раджу подавати адресу книгарні У. Н. Союза в Ню Йорку (30 Іст 7-ма улиця), яка є тепер під зарядом п. Дмитра Андрейка. Ся книгарня має на складі побіч старих тисячі томів щойно спроваджених з краю нових видань.

Ви можете виробити замовлення, то є виписати книжок на 200 до 300 долярів, а міська публична бібліотека закупить їх радо. Коли можуть користати з міського публичного добродійства Німці, Італійці, Поляки, Жиди й инші народности, то чомуж не можемо користати з того ми, Українці?

Однак треба замовляти лише книжки оправлені, бо брушуровані до „лайбрери" не приймають.

Зваживши, що тепер маємо осінні довгі вечері, то сей час якраз надається до читання, а ще таких книжок, що — як то кажуть — „дурним сісти, а мудрим встати". Читаючи такі книжки, то чоловік прямо раює! Їй Богу, і спати не хочеться, лише читати і читати — в безконечність! Бо — як сказав грецький мудрець Сократ: „Я був би вельми щасливий, коли би мене замурували в домі і обложили книжками. Тоді я говорив би з цілим світом і з ріжними станами". А нашого Шевченка як спитав Куліш, в котрій години він іде спати, то Шевченко відповів: „Тоді, коли книжка випаде з рук"!

Василь Гасій.